

การวิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์
AN ANALYSIS OF MUSIC FOR DEVELOPING THE QUALITY OF LIFE ACCORDING TO
DOOCHSADEE BANOMYONG'S CONCEPTS

นายธนสรณ์ เกตุพุด*

Tanasun Getput

อ.ดร.พรทิพย์ อันทิวโรทัย**

Porntip Andhivarothai, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและวีดิทัศน์ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จำแนกชนิดข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์สามารถพัฒนาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตได้ 3 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้านสังคม สังคม โดยลักษณะดนตรีที่ใช้นำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุขฎี พนมยงค์ คือ 1) ดนตรีที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์คุณค่าได้ 2) ดนตรีที่มีคุณธรรม 3) ดนตรีสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ 4) ดนตรีที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ 5) ดนตรีที่มีการประพันธ์พื้นฐานที่ดีของตรรกวิทยา ส่วนปัญหาและอุปสรรคของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์ ได้แก่ ปัจจุบันดนตรีในประเทศไทยยังถูกมองว่าเป็นเรื่องของศิลปะที่ให้คุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์เท่านั้น ดังนั้นดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงยังไม่ได้ได้รับความใส่ใจจากผู้คนในสังคมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามค่านิยมของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง เริ่มเกิดกระแสนิยมใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นตามลำดับ

* นิสิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: thanasun@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: anporn1@yahoo.com

Abstract

The objective of this research is to analyze the value of music for developing the quality of life based on the concept of Doochsadee Banomyong. The qualitative data collection consists of articles, videos, observations, and in-depth interviews. Three people are interviewed. Data classification, data comparison, and inductive conclusion are then used to analyze the data. The results shown that Doochsadee Banomyong's concept of music for developing the quality of life can improve 3 aspects of the quality of life: physical domain, psychological domain, social relationships. The concepts which applied in the quality of life by Doochsadee Banomyong are 1) scientifically proven value of music 2) music with virtue 3) music for personality development 4) publicly accessible music 5) music with logical composition. Problems that are faced in music for developing quality of life according to Doochsadee Banomyong's concepts is that nowadays, music in Thailand is viewed as an art with recreational value. Thus, music for development of quality of life has not gained much attention from the public. The value of music for development of quality of life, however, is achieving more popularity from the mass and tends to continuously advance into the mainstream.

คำสำคัญ: คุณค่าดนตรี/ คุณภาพชีวิต/ ดุษฎี พนมยงค์

KEYWORDS: VALUES OF MUSIC/ QUALITY OF LIFE/ DOOCHSADEE BANOMYONG

บทนำ

ดนตรีนั้นว่าเป็นศาสตร์ที่มีคุณค่ามากมายเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า นอกจากนั้น สุกรี เจริญสุข (2532) ยังได้เสนอแนวคิดใหม่ว่าสุนทรีศาสตร์ทางดนตรีไม่ได้เป็นแค่เพียงเรื่องสนุก ๆ เล่น ๆ ตื่นกีนรำกีนเหมือนอย่างกับความเชื่อเก่าของคนไทย แต่ดนตรีเป็นวิชาที่สามารถสร้างคนให้เป็นคนดีได้ โดยเน้นว่า “ดนตรีพัฒนาคุณภาพคนและคนพัฒนาคุณภาพชาติ” ทั้งนี้เพราะดนตรีคือภาษาสากลของมนุษยชาติ เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์ได้นำมาดัดแปลงแก้ไขให้ประณีต งดงาม ไพเราะ เมื่อฟังดนตรีแล้วทำให้เกิดความรู้สึกรื่นเริงคิดต่าง ๆ

ดุษฎี พนมยงค์ (2554) กล่าวถึงดนตรีไว้หลายมุมมองว่า

ดนตรี คือ กระแสเสียงที่สร้างสรรค์สรรพสิ่งต่าง ๆ ให้สวยงาม โน้มน้าวจิตใจมนุษย์ที่แข็งกระด้างให้อ่อนโยนลง ให้ละมุนละไมขึ้น เป็นการเสริมสุขภาพจิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น

ดนตรี สามารถสื่อสารอารมณ์ต่าง ๆ แห่งความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ แห่งความรัก ความอาลัยอาวรณ์ ความสุข ความโศกเศร้า

ดนตรี มีบทบาทที่แน่นอนและสำคัญในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับเสื้อผ้าและอาหาร

ดนตรี คืออาหารทางใจเช่นเดียวกับอาหารกาย ไม่มีความล้าสมัย トラバドที่มนุษย์ยังต้องกินอาหารอยู่เรื่อยๆและรู้สึกเอร็ดอร่อยกับอาหารรสชาติต่าง ๆ

ดนตรี สามารถพาสัญชาตญาณใฝ่ดีของมนุษย์ ให้คิดและทำในสิ่งที่ดีงาม ดนตรี คือส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ トラバドที่ในโลกนี้ยังมีเสียงดนตรี มนุษย์ยังรู้จักร้องเพลง แม้ว่าสภาพสังคมในปัจจุบันจะเสื่อมโทรมลง เสียงดนตรีก็ยังคงช่วยบรรเทาความพิการของสังคมลงได้บ้าง แต่ถ้าหากเมื่อใดในโลกนี้ไม่มีเสียงดนตรี ไม่มีใครร้องเพลงแล้ว เมื่อนั้นแหละ ถึงแม้จะไม่เกิดสงครามทำลายโลก แต่เปรียบเสมือนโลกเรานี้ได้แตกสลายไปแล้วโดยสิ้นเชิง

การเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน คุณภาพชีวิตถือเป็นองค์ประกอบของความสำเร็จในหลากหลายด้าน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง ชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ในขณะเดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้ตนเอง สังคม และประเทศชาติด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการเกิดการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้น

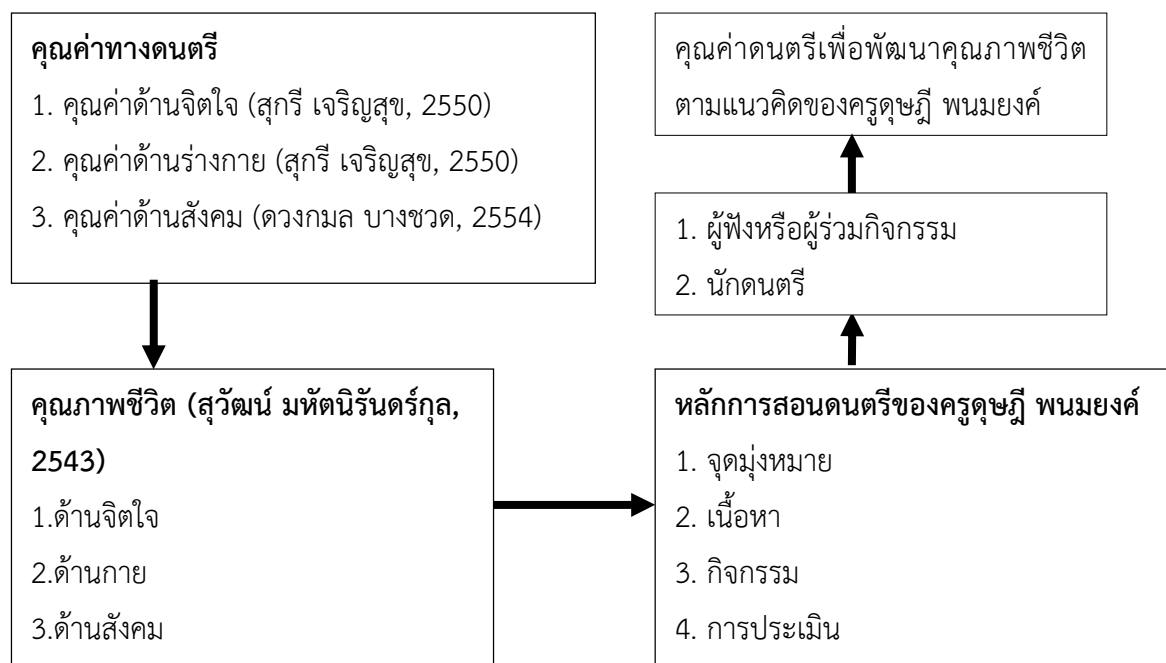
ครูดุขฎี พนมยงค์เป็นอุทิศชีวิตเพื่อการดนตรีในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมายาวนาน ในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศยกย่องครูดุขฎี พนมยงค์เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรี) ประจำปี 2557 ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าครูดุขฎี พนมยงค์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการดนตรีขั้นสูง มีการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีเลิศจนเป็นที่ยอมรับในวงกว้างและมีผลงานเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์ เกิดข้อมูลเพื่อช่วยให้คนในสังคมไทยได้เห็นถึงคุณค่าของดนตรี และสามารถหาแนวทางเพื่อพัฒนาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อดนตรีเริ่มมีคุณค่าเป็นที่ประจักษ์มากยิ่งขึ้นจะทำให้วงการดนตรีรุ่งเรือง ผลให้การดนตรีเป็นที่แพร่หลายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์คุณค่าดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและสารสนเทศ

เพื่อรวบรวมข้อมูลอดีตชีวิตประวัติ แนวคิดและผลงานของครูดุขฎี พนมมยงค์

1.1.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่

บ้านครูดุขฎี พนมมยงค์

สำนักวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุด TK park

1.1.2 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร

1.1.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารภายนอก

1.1.2.2 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารภายใน

นอกจากศึกษาเอกสารแล้ว ยังศึกษาข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของครูดุขฎี พนมมยงค์ ในรูปแบบของซีดีเพลง วิทยุทัศน์ รวมทั้งข้อมูลภาพและเสียงออนไลน์

1.2 การสังเกต

1.2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยสังเกตการเป็นวิทยากร การฝึกซ้อมวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู การดำเนินกิจกรรมของโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต “ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต” ตลอดจนเข้าชมการแสดงของวงสวนพลูในวาระต่าง ๆ

1.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยเข้าร่วมกิจกรรมการสอนเปียโนเด็กพิการ การฝึกซ้อมวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู กิจกรรมของโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต อันได้แก่ การออกกำลังกายโดยใช้บทเพลงประกอบ การนั่งสมาธิโดยใช้บทเพลงสมาธิ (meditation song) เป็นต้น

1.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลคุณลักษณะความเป็นครูของครูดุขฎี พนมยงค์ ได้แก่ รูปแบบการสอน ความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ บรรยากาศการสอน สภาพแวดล้อมของการสอน แรงบันดาลใจ แนวคิด

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ครูดุขฎี พนมยงค์, อาจารย์ดร.วิชาลัมพก์ เหล่าวานิช, นายดนตรี วิชัยสืบ

การตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูล ด้านทฤษฎี และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. **ด้านข้อมูล** (data triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลทั้งเวลา สถานที่และบุคคล
2. **ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล** (methodological triangulation) โดยการใช้การรวบรวมข้อมูลหลายวิธีในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive analysis) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (constant comparison) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ครูดุขฎี พนมยงค์รังสรรค์โครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้ชื่อโครงการ “ดนตรี...ลมหายใจ...ชีวิต” ท่านใช้โครงการนี้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครูดุขฎี พนมยงค์มีโอกาสได้ในโครงการนี้ไปใช้กับบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยมากกว่า 16,000 คน นอกจากนั้นครูดุขฎี พนมยงค์ยังก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลูเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยและสร้างสุนทรียภาพให้แก่ผู้ฟัง การสอนและการสร้างลูกศิษย์เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีวิชาความรู้ติดตัวรวมทุกมีสุนทรียภาพสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น นับว่าเป็นสิ่งที่ท่านไม่เคยมองข้าม

ครูดุขฎี พนมยงค์คือผู้ที่อุทิศเวลาของตนเองตลอดชีวิตเพื่อดนตรีมาตลอดทั้งชีวิตทั้งการสอน การเขียนหลักสูตรโครงการดนตรี การก่อตั้งวงดนตรีประสานเสียง การเป็นกรรมการดนตรี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครูดุขฎี พนมยงค์เป็นผู้ที่เป็นผู้ที่ใส่ใจในกระบวนการของการสอนดนตรีเป็นอย่างมาก ท่านเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของ

ดนตรีที่ผู้เรียนจะได้รับ ซึ่งคุณประโยชน์หลักที่ครูดุซงกี พนมยงค์ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา คือ “คุณภาพชีวิต” อันประกอบองค์ประกอบ 3 ด้านคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกายและ คุณภาพชีวิตด้านสังคม

1. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ

ดนตรีคือเสียงที่ได้รับการปรุงแต่งอย่างดี เพื่อให้เกิดความไพเราะเหมาะสำหรับการรับฟังเพื่อให้เกิด การจรรโลงจิตใจ ดนตรีจึงเป็นเครื่องมือในการบำบัดและพัฒนาจิตใจได้เป็นอย่างดี โดยคุณค่าของดนตรีเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของครูดุซงกี พนมยงค์ปรากฏดังนี้

1.1 ดนตรีช่วยให้จิตใจสงบ

แนวคิดเรื่องดนตรีสามารถทำให้จิตใจสงบสอดคล้องกับแนวคิดของครูดุซงกี พนมยงค์อย่างชัดเจน ท่านใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการบำบัดจิตใจให้หนึ่งสงบ พร้อมทั้งจะมีดำเนินชีวิตก้าวเป็นข้างหน้าอย่างมั่นคง สิ่ง สำคัญที่ครูดุซงกี พนมยงค์ต้องการคือการส่งเสริมให้คนฝึกสมาธิ การฟังเพลงที่ช่วยทำให้จิตใจสงบมี 4 ประเภท

1. ฟังดนตรีบรรเลงเพื่อทำสมาธิ
2. ฟังบทสวดมนต์พร้อมทำนอง
3. ฟังบทสวดทำนอง จีน ทิเบต และดนตรีสมาธิ-จีน
4. ฟังธรรมชาติ

1.2 ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ – จิตใจ

เพลงและดนตรีช่วยพัฒนาอารมณ์ในแง่การให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน สดชื่น ร่าเริง บางครั้ง โดยเฉพาะเด็กที่มักจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง อาจทำให้ส่งผลเกิดความขัดแย้งหรือสับสน จึงทำให้เด็กมีปัญหา ในด้านอารมณ์และจิตใจดนตรีจะสามารถช่วยบรรเทาหรือปรับอารมณ์เด็กได้อย่างดี ดนตรีสามารถช่วยให้เด็ก ได้แสดงออกตามความต้องการความรู้สึกและความสามารถ ช่วยถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของเด็ก ช่วย ให้เด็กผ่อนคลายความเครียด ดังจะเห็นได้จากการ สังเกตเวลาเด็กร้องเพลงเล่นกัน เด็กจะมีหน้าตายิ้มแย้ม เบิกบาน แม้เด็กบางคนจะมีอารมณ์หงุดหงิด แต่เมื่อได้ร้องรำทำเพลงหรือได้ฟังเพลงสักครูก็จะค่อยคลายความ ไม่สบายใจลง

1.3 ดนตรีก่อให้เกิดความสุขในจิตใจ

ครูดุซงกี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความชำนาญการสอนร้องเพลงเป็นอย่างมากดังนั้นท่านจะรู้และเข้าใจถูก เทคนิคและวิธีการร้องได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นในบทความที่ครูดุซงกี พนมยงค์เขียนมีการเตือนการสอนให้ เราเข้าใจเกี่ยวกับการร้องเพลงดังนี้

...อย่าเข้าใจผิดคิดว่า การร้องเพลงและการเล่นดนตรีเป็นเพียงความบันเทิงและประโยชน์ที่ ได้รับก็ต่อจากการฟังอย่างเดียว อย่าเข้าใจผิดคิดว่าการเล่นเพลงเป็นเรื่องของความถนัดที่ สร้างให้เกิดไม่ได้อย่าเข้าใจผิดคิดว่า การร้องเพลงเป็นเรื่องของพรสวรรค์แล้วท่านจะพบว่า

การร้องเพลงและการเล่นดนตรี เป็นเสมือนหนึ่งการแสดงออกซึ่งพลังกำลังที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ให้เปล่งออกมาเป็นกระแสเสียงที่สร้างสรรค์พลังให้สวยงาม โนม้วนจิตใจของมนุษย์ให้สมบูรณ์ขึ้น ทำให้สมาธิของมนุษย์ดีขึ้น และคิดที่จะทำในสิ่งที่ดีงาม เพื่อสร้างความสุขที่มนุษย์พึงปรารถนา...

การเล่นดนตรีมักทำให้ตัวผู้เล่นมีความสุข เพราะผู้เล่นดนตรีจะรู้สึกถึงความผ่อนคลายและยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้อย่างชำนาญ ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันเมื่อกลุ่มของนักดนตรีเมื่อบรรเลงได้อย่างดีแล้ว กลุ่มคนฟังก็มีความสุขด้วยเช่นกันอย่างบทเพลงมีความไพเราะเท่าไรก็ยิ่งสร้างความสุขให้แก่ผู้ฟังได้มากเท่านั้น

จากผลวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาตัวอย่างของ (Stewart, 2016) ในจำนวนผู้ทดลอง 375 คน แบ่งเป็นกลุ่มนักร้องประสานเสียง นักร้องเดี่ยว และกลุ่มนักกีฬาเป็นทีม ผลวิจัยของประเทศอังกฤษพบว่า กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นทีมจะมอบความสุขให้กลุ่มผู้ทดลองได้มากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มนักร้องประสานเสียง ซึ่งสามารถวัดระดับความสุขได้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้การวิจัยก็อธิบายเพิ่มเติมว่า การได้ทำอะไรร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ความสามัคคี ความรู้สึกว่าเป็นทีมเดียวกัน จะส่งเสริมให้ทุกคนมีกำลังใจและมีความสุขมากขึ้น และยังมีเสียงเพลงคอยขับกล่อมด้วยแล้ว ความสุขใจก็ทวีคูณเป็นสองเท่า

1.4 ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่

คุณค่าของบทเพลงสามารถทำให้เกิดความผูกพันรักใคร่ ตัวอย่างเช่น บทเพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจ ที่มีเนื้อหาคือการหล่อหลอม ปลุกฝังและชักนำให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักและการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่สังคมส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมหรือในเรื่องของบทเพลงรักของคนหนุ่มสาวที่มีให้เห็นอยู่มากมาย นอกจากนั้นแล้วยังมีบทเพลงที่แต่งขึ้นมาเพื่อเทิดทูลบุพการีหรือผู้มีพระคุณ

ภาษาเป็นวิธีการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติและบริบททางสังคม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันได้ผ่านทางภาษา ดนตรีจึงนับว่าเป็นภาษาหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนบนโลกเข้าใจ ดนตรีมีภาษา จังหวะ ทำนองที่สามารถบ่งบอกถึงความต้องการของบทเพลง ดังนั้นบทเพลงจึงเป็นสารส่งจากผู้ประพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมโดยรวม

2. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย

ครูดุซงกี พนมยงค์เป็นหนึ่งในผู้ที่นำดนตรีมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ดังที่ท่านเคยกล่าวว่า

...เมื่อ 40 กว่าปีก่อนขณะที่ดิฉันยังพำนักอยู่ในประเทศจีน วันหนึ่ง ผ่านไปยังสวนพฤกษชาติแห่งหนึ่งในเมืองกวางโจว ได้ยินเสียงเพลงซิมโฟนี ของคีตกวีชื่อ DVORAK ซึ่งเป็นชาวเชกโกสโลวาเกีย ซิมโฟนีบทนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ “FROM THE NEW WORLD SYMPHONY” เพลงบรรเลงนี้ดังกระหึ่มอยู่ในสวนแห่งนั้น ตอนแรกดิฉันคิดว่าเขาคงเปิดให้คนที่เข้ามาเที่ยว

เตร่พักผ่อนหย่อยใจในสวนฟัง แต่พอสังเกตดูจึงทราบว่ามันเป็นสวนเพาะชำต้นไม้มานานา พรรณ ไม่ใช่สวนสาธารณะเขาเปิดดนตรีให้ใครฟังกันแน่? คำตอบก็คือเปิดดนตรีให้พืชพรรณ ฟัง...

(ดุซนตรี พนมยงค์, 2539)

เสียงดนตรีสามารถสร้างอิทธิพลต่อร่างกาย ปัจจุบันมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของดนตรีต่อร่างกายมากมาย โดยคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของครูดุซนตรี พนมยงค์ปรากฏดังนี้

2.1 ดนตรีสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ความไพเราะของดนตรี ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากจังหวะ ทำนองเพลงหรือเสียงเพลงประสานที่สอดคล้องกับอารมณ์เพลง แต่ยังต้องรวมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเข้าไปด้วย เพราะถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ดนตรีจะเป็นเพียงเสียงที่ตั้งขึ้นมาเพียงเท่านั้น จินตนาการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างจินตนาการเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปได้ เป็นการสร้างความรู้สึกนึกคิดแปลกใหม่ ที่ใช้เป็นเครื่องมือการปรับตัวเข้ากับสังคม แก้ไขจุดด้อย เติมเต็มความสุข เสริมความเพลิดเพลินพึงพอใจในชีวิตได้อย่างดีเยี่ยม

2.2 ดนตรีพัฒนาสมอง

ครูดุซนตรี พนมยงค์เชื่อว่าดนตรีมีคุณค่าสามารถสร้างจินตนาการให้แก่มนุษย์ได้ หากมนุษย์มีได้ฟังดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีตะวันตกประเภทคลาสสิกจะยิ่งมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะดนตรีคลาสสิกเป็นดนตรีที่มีความดังเบาชัดเจน มีทำนองที่ไพเราะหลากหลาย

...ดนตรีเหล่านี้ช่วยพัฒนาสมองของมนุษย์ได้อย่างไรต้องขออนุญาตกล่าวถึงเรื่องสมองของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการดนตรีโดยสังเขป สมองซีกขวา ใช้ในการจดจำทำนองเพลง คุณภาพเสียง ฯลฯ สมองซีกซ้าย ใช้ในการควบคุมลักษณะดนตรีที่ซับซ้อน เช่น จังหวะ ตัวโน้ต ฯลฯ ความสามารถทางดนตรีของมนุษย์ อยู่ภายใต้อิทธิพลของสมองซีกขวาแต่ขณะฟังเพลงหรือบรรเลงเพลง มนุษย์จะใช้สมองซีกซ้าย เมื่อมนุษย์ได้ฟังหรือบรรเลงเพลงที่มีคุณภาพดังกล่าวข้างต้น สมองจะเริ่มทำงาน และกระตุ้นให้ความแข็งแรงของใยประสาทเพิ่มพูนขึ้น เส้นใยเริ่มทำงาน และกระตุ้นให้ความแข็งแรงของใยประสาทเพิ่มพูนขึ้น เส้นใยประสาทเหล่านี้จะเพิ่มปริมาณสร้างขาแขนไปเชื่อมต่อระหว่างเซลล์สมองด้วยกัน การเชื่อมโยงนี้จะเพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยจุดพันจุด และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยกระตุ้นสมองส่วนที่ช่วยสร้างความคิดในเรื่องเหตุผลและตรรกวิทยาทำงานดีขึ้น...

(ดุซนตรี พนมยงค์, 2539)

2.3 ดนตรีเพื่อความผ่อนคลาย

ครูดุขุฎี พนมยงค์เห็นว่าการบำบัดด้วยดนตรี นอกจากจะทำให้ผู้รับการบำบัดเกิดสมาธิ มีอารมณ์ มีความรู้สึกที่สบายใจแล้ว ยังเบี่ยงเบนความคิดจากเรื่องราวที่เครียดหรือกังวลอยู่ ไปสู่ความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์และเอื้อประโยชน์ต่อการปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

3. ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม

การดนตรีและละครของไทย เป็นสมบัติอันมีค่าของชาติ เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยใจคอของคนไทยได้ว่า คนไทยหรือชาติไทยเป็นชาติที่มีอารมณ์เบิกบาน มีความกรุณากล้าหาญอันจะสังเกตได้จากศิลปะการดนตรีและละคร ซึ่งดำเนินไปด้วยความอ่อนโยนและนิ่มนวล การที่เราได้ฟังเพลงเกิดความรู้สึกศักดิ์สิทธิ์จะเป็นเพลงชาติใดภาษาใดก็ตาม เหล่านี้เกิดจากศิลปะของการดนตรีทั้งสิ้น นักประพันธ์เพลงจะต้องถือกฎเกณฑ์อันเป็นระเบียบ มีวิธีแต่งและวิธีบรรเลงอย่างมี หลักเกณฑ์รวมทั้งฝีมือของผู้บรรเลงด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจและเกิดความชำนาญเสียก่อน ใน สมัยก่อน ความเจริญ และความเสื่อมของศิลปะ อยู่ที่ความร่มเย็นเป็นสุขของบ้านเมือง ในเวลาบ้านเมืองสงบ ศิลปะทั้งปวงก็เจริญรุ่งเรือง

ดนตรีอยู่คู่กับสังคมอยู่โดยตลอด ทุกอิริยาบถของมนุษย์ต้องพบเจอกับเสียงดนตรีอยู่เสมอ ดังนั้นครูดุขุฎี พนมยงค์จึงมีการใช้ดนตรีเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ดนตรีเพื่อความสามัคคี

ดนตรีเป็นสิ่งที่สามารถหล่อหลอมให้ประชาชนในชาติเกิดความสามัคคีกันได้ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาขัดแย้งกันมากแค่ไหน แต่ดนตรีจะเป็นสิ่งที่สามารถประสานรอยร้าวให้เกิดความสามัคคีกันในชาติบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

...ปัจจุบันมันมีแต่ความแตกแยก ถ้าจับนักการเมืองหรือนักก๊วยการเล่นการเมืองมาเรียนขับร้องประสานเสียงคิดว่าสิ่งที่ดี ๆ มันจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะพวกอยู่ในสภามาร้องประสานเสียงคุณจะได้ฝึกจิตฝึกสมาธิฝึกจิตใจฝึกการทำงานร่วมกัน เป็นสิ่งที่น่าสนใจ...

ดุขุฎี พนมยงค์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2558

จากบทสัมภาษณ์ของครูดุขุฎี พนมยงค์ทำให้เห็นว่าท่านมีความมั่นใจในอำนาจของดนตรีที่จะสามารถสร้างความสามัคคีให้กับองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

ดนตรีเป็นสิ่งที่สามารถหล่อหลอมให้ประชาชนในชาติเกิดความสามัคคีกันได้ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาขัดแย้งกันมากแค่ไหน แต่ดนตรีจะเป็นสิ่งที่สามารถประสานรอยร้าวให้เกิดความสามัคคีกันในชาติบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาด้านระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง

ดนตรีสามารถเป็นสื่อที่จะให้เกิดการรักษาระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง โดยวิธีนี้เป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้ครู - อาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องเหน็ดเหนื่อยหรือเคี่ยวเข็ญบังคับ เช่น ตัวอย่างการใช้สัญญาณที่เป็นเสียงเพลงหรือดนตรีบอกนักเรียนว่า ถ้าได้ยินเสียงสัญญาณนี้ทุกคนจะต้องมาเข้าแถว

สัญญาณเสียงนี้ทุกคนจะต้องหยุดเล่น สัญญาณนอน สัญญาณรับประทานอาหาร สัญญาณดื่ม น้ำ ฯลฯ ซึ่งอาจใช้สัญญาณเสียงที่เป็นเสียงดนตรีง่าย ๆ เช่น นกหวีดเป่าเป็นจังหวะ เสียงกลอง เสียงกรับ เสียงฉิ่ง - ฉับ เสียงกระดิ่งสั้น เป็นจังหวะหรือเสียงเพลงใดเพลงหนึ่ง ซึ่งถ้านักเรียนเข้าใจและเคยชินกับสัญญาณเสียงทางดนตรีเหล่านี้ เด็กจะปฏิบัติทุกอย่างได้ดีมีความพร้อมเพรียงกัน โดยที่ครูหรือผู้อ่านเองไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการที่จะต้องคอยตะโกนบอกเด็กอยู่ทุกระยะ ฉะนั้นดนตรีจึงเป็นสื่อสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยพัฒนาระเบียบวินัย รวมถึงความพร้อมเพรียงของนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง

3.3 ดนตรีช่วยในการปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง

บทบาทหน้าที่ของดนตรีที่มีต่อสังคมนั้นมีบทบาทอยู่หลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การให้ความสนุกสนานและผ่อนคลายความเครียดให้กับประชาชนในสังคม การใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการช่วยบำบัดผู้ป่วย หรือแม้กระทั่งการใช้ดนตรีเพื่อเป็นสื่อเพื่อสร้างพลังบางอย่างให้กับกลุ่มชนต่าง ๆ เพื่อสร้างความสำนึกให้เกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นเราจะเห็นว่าดนตรีนั้นเปรียบเสมือนกับสถาบันหนึ่งในโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญไม่แพ้กับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม

การปลูกฝังให้เกิดความรักชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องแรกอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งที่จะเป็นสื่อที่ดีที่สุด คือ การใช้เพลงหรือดนตรี ทำนองและจังหวะต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยกระตุ้น ส่งเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงที่มีจังหวะเร้าใจ คึกคัก สนุกสนาน มีความหมายที่เกี่ยวกับความรักชาติ ความเสียสละเพื่อชาติของวีรชนบรรพบุรุษ ตลอดจนตัวอย่างที่ดีงามของผู้เสียสละ จะเป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเทศชาติ เห็นความสำคัญของบรรพบุรุษที่ได้ช่วยกันป้องกันประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้ จะเป็นตัวปลูกฝังแทรกซึมความรักชาติบ้านเมือง ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดต่อไปในอนาคต โดยการใช้ดนตรีเป็นสื่อ นำทางได้เป็นอย่างดี

3.4 ดนตรีช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม

เพลงและดนตรีจะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาบางอย่างของเด็ก เช่น เด็กที่ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ขี้อาย มีความก้าวร้าว ฯลฯ เราสามารถนำกิจกรรมทางดนตรีเข้ามาช่วยปรับ หรือแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ดนตรีสามารถเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นพฤติกรรมให้สามารถประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ดนตรีสามารถสร้างคนให้สามารถมีพัฒนาการอันเจริญขึ้นเรื่องของพฤติกรรม

ลักษณะดนตรีที่ใช้นำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุขฎี พนมยงค์

1. ดนตรีที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์คุณค่าได้

ในการสัมภาษณ์หรืองานเขียนของครูดุขฎี พนมยงค์จะกล่าวไว้เสมอเกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีที่สามารถพิสูจน์ได้โดยวิทยาศาสตร์ ท่านยืนยันว่าดนตรีที่ดีมีคุณภาพสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ หมอทั้งหลายในโลกนี้ค้นคิดอยู่ตั้งนานแล้วพบว่า ดนตรีคลาสสิกโดยเฉพาะดนตรีของโมสาร์ท ทำให้เด็กที่อยู่ในครรภ์รู้จักมีตรรกะ รู้จักคิด คือดนตรีของโมสาร์ทโดยเฉพาะ เค้าจะมีประโยชน์

หนึ่งท่านองถามและจะมีประโยคหนึ่งเป็นการตอบ คือมันทำให้เด็กสร้างเหตุผลในตัวตั้งแต่เค้าเล็ก ๆ เพราะฉะนั้นทำไมถึงบอกว่าการฟังดนตรีคลาสสิกเหมือนกับการกินวิตามิน กินยาบำรุงสมอง แล้วก็เดี๋ยวนี้อีกทั่วโลกก็คิดนี้ แม้แต่กับสัตว์หรือกับพืช เค้าก็ใช้สิ่งเหล่านี้ คือเคยอยู่ประเทศจีนวันหนึ่งไปเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์ที่เค้าปลูกไม้ดอก เค้าเปิดเพลงคลาสสิก ตอนนั้นก็ยิ่งเด็กเลยงวว่าเค้าเปิดทำไม เปิดใครฟัง เค้าบอกเปิดให้ต้นไม้ฟัง แล้วต้นไม้ก็จะออกดอก ออกใบ งดงามส่วนสัตว์นั้นก็เหมือนกัน ว่าถ้าฟังดนตรีคลาสสิกแล้วจะให้มันมียะนะ แล้วก็เนื้อวัวจะนุ่มสำหรับประเทศไทยเคยมีคนเค้ามีฟาร์มเลี้ยงไก่จำไม่ได้แล้วสักรึบปีแล้ว แก้วจะเชิงเทรา เค้าเปิดเพลงลูกทุ่ง ลูกทุ่งนี่ก็คือไทยคลาสสิกนะคะ ให้ไก่ฟังแล้วไก่ก็จะออกไข่เยอะ จริง ๆ มันเป็นการค้นคว้าของโลกตะวันตก ซึ่งในประเทศไทยเดี๋ยวนี้อีกมีความตื่นตัว

ดุซงกี พนมยงค์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2558

2. ดนตรีที่มีคุณธรรม

ชีวประวัติของครูดุซงกี พนมยงค์เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความเป็นครูผู้เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ท่านเป็นลูกศิษย์ของท่านพุทธทาส ภิกขุ นอกจากนั้นผลงานดนตรีของครูดุซงกี พนมยงค์ยังเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงการใช้ดนตรีที่มีเนื้อหาเสริมสร้างคุณธรรมของครูดุซงกี พนมยงค์ในการเป็นเครื่องมือในการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

...ครูดุซงกีท่านจะเอาแนวคิดของท่านพุทธทาส ภิกขุ มาทำเป็นเพลงด้วยก็มี ผมไปแสดงดนตรีที่เป็นเล่นที่สวนโมกข์ที่ได้ เอาขอ เอาดนตรีไทยไปประยุกต์ใช้ และคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ ใช้ดนตรีไทย ธรรมะและร้องประสานเสียงบูรณาการ 3 อย่าง เมื่อออกมาก็จะเห็นว่าไม่มีคนทำ...

วิษณุลัมพก์ เหล่าวานิช, สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2558

เห็นได้ว่าผลงานที่ครูดุซงกี พนมยงค์รังสรรค์ขึ้นมานั้นมีเหตุผลเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่ผู้ฟังและผู้ขับร้องจากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูดุซงกี พนมยงค์พบว่าในการสอนของครูดุซงกี พนมยงค์ท่านไม่ได้สอนเฉพาะได้ดนตรีอย่างเดียว แต่ท่านยังสอนให้ลูกศิษย์เข้าใจถึงความหมายของบทเพลง มีเกร็ดความรู้ที่เกี่ยวข้องมาแบ่งปันให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้อยู่เสมอ

นอกจากนั้นครูดุซงกี พนมยงค์ไม่ได้รู้แต่เรื่องราวของศาสนาพุทธแต่เพียงอย่างเดียว ท่านเคยเรียนที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟ คอนแวนต์ โรงเรียนของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกและใช้ชีวิตที่ประเทศฝรั่งเศส ประเทศที่มีศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประจำชาติ อีกทั้งพูนสุข พนมยงค์ผู้เป็นมารดาของครูดุซงกี พนมยงค์เป็นตัวอย่างของคนผู้ใฝ่ธรรม คือพูนสุข พนมยงค์ไม่เคยปิดกั้นคำสอนของศาสนาอื่นเลย ท่านฟังคำเทศนาของทั้งศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ ดังนั้นครูดุซงกี พนมยงค์จึงเป็นผู้ที่มีความคุณธรรมอย่างเปี่ยมล้น ทางส่งผ่านคุณธรรมเหล่านี้ผ่านทั้งคำสอน บทเพลงและการกระทำ

3. ดนตรีสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ

ในโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูผู้สอน พนมยงค์จึงพยายามนำดนตรีมาใช้พัฒนาบุคลิกภาพของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมดนตรี ท่านใช้เสียงดนตรีเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย เพื่อให้ประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูผู้สอน พนมยงค์จะออกมาอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดมีการปรับสมดุลของร่างกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้อยู่ในลักษณะท่าทางที่ดีที่สุด

4. ดนตรีที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน

ครูผู้สอน พนมยงค์ยังเป็นผู้บุกเบิกการร้องประสานเสียงในประเทศไทยและเป็นผู้ก่อตั้งวงนักร้องประสานเสียงสวนพลู จุดเด่นคือการนำเพลงไทยเดิมมาประยุกต์ ‘สวนพลูคอรัส’ เป็นคณะนักร้องประสานเสียงที่มีสมาชิกเป็นคนไทย ใช้ชื่อไทย ประกอบการรำไทย และร้องเพลงไทย เพลงไทยที่ใช้เช่นเพลงลาวดวงเดือน เพลงราวนมดแล้ง เพลงลอยกระทง เพลงสัสมัตตา แสดงร่วมกับการขับร้องประสานเสียงปกติ เพลงไทยเดิมปกติร้องยากอยู่แล้ว ครูผู้สอน พนมยงค์กล่าวว่า

...การนำเพลงไทยเดิมมาขับร้องในคณะประสานเสียงนั้นยากยิ่งกว่า เพราะเพลงไทยมีการเอื้อน ถือว่ายากมาก ยากกว่าร้องเดี่ยว ยากกว่าร้องเพลงคลาสสิก และการร้องเพลงประสานเสียงที่ทำให้เกิดความสมดุล เสียงที่ร้องต้องเป็นเสียงคลาสสิก เพราะเมื่อคลื่นเสียงมารวมกันมาก ๆ คลื่นเสียงคลาสสิกมันจะจูนเข้ากันง่ายกว่า อีกทั้งการนำเพลงไทยเดิมมาร้องประสานเสียง จำเป็นต้องมีการเรียบเรียงเพลงขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจึงถือเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในคณะนักร้องประสานเสียง ครั้งแรกที่ได้นำเพลงไทยเดิมอย่างลาวดวงเดือนไปแสดงที่ต่างประเทศคือที่ประเทศจีน คณะกรรมการก็มีทั้งคนจีนและฝรั่ง ส่วนคนดูเป็นคนจีนหมด เมื่อเป็นคนเอเชียด้วยกัน เขาก็ไม่ได้ใส่ใจ แต่กรรมการที่เป็นคนอินเดีย เขาตื่นเต้นมากกับเพลงลาวดวงเดือนที่เราแสดง...

ครูผู้สอน พนมยงค์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2558

จากบทสัมภาษณ์ของครูผู้สอน พนมยงค์เห็นได้ว่าท่านมีความพยายามเป็นอย่างมากในการนำบทเพลงไทยมาประยุกต์กับการขับร้องประสานเสียงตะวันตก โดยความตั้งใจของครูผู้สอน พนมยงค์ คือการทำให้เสียงดนตรีสามารถเข้าถึงได้ทุกคนได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก วัยรุ่นหรือคนสูงอายุ หรือคนที่เป็นนักดนตรีและไม่ได้เป็นนักดนตรีก็สามารถฟังดนตรีได้อย่างมีสุนทรีภาพและมีความสุขที่ได้ฟัง

5. ดนตรีที่มีการประพันธ์พื้นฐานที่ดีของตรรกวิทยา

- 5.1 มีความถนัดในการถ่ายทอดจินตนาการให้ออกมาเป็นคำเป็นภาษา
- 5.2 มีความถนัดในการหาคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เข้ากับทำนอง
- 5.3 ต้องรู้จักฟังอารมณ์เพลงให้ออกว่าทำนองอย่างไร
- 5.4 รู้เหตุผลของการแต่งเพลงนั้น ๆ

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขฎี พนมยงค์ ผู้วิจัย ได้นำเสนอประเด็นต่างๆ ในการอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ครูดุขฎี พนมยงค์เป็นผู้ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย แม้กระทั่งคนที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ พิกการร่างกายไม่สมประกอบ ครูดุขฎี พนมยงค์ยังให้ความสำคัญโดยท่าน เชื่อว่าดนตรีจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสร้างโอกาสให้แก่คนเหล่านี้ในการอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างาม และยิ่งไปกว่านั้นครูดุขฎี พนมยงค์ยังพยายามสร้างให้บุคคลพิกการร่างกายไม่สมประกอบเหล่านี้เป็นคนที่สามารถรับใช้สังคมได้ไม่เป็นภาระต่อสังคม

2. การใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูดุขฎี พนมยงค์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ 3 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้านสังคม โดยมีคุณค่าหลักดังนี้

2.1 คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ดนตรีคือเสียงที่ได้รับการปรุงแต่งอย่างดี เพื่อให้เกิดความไพเราะเหมาะสำหรับการรับฟังเพื่อให้เกิด การจรรโลงจิตใจ ดนตรีจึงเป็นเครื่องมือในการบำบัดและพัฒนาจิตใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้ว่าคุณค่าของ ดนตรีส่งผลเกี่ยวกับจิตใจโดยตรง เพราะดนตรีมีได้กลั่นกรองออกมาจากสมองและสั่งการมายังร่างกายแต่เพียง อย่างเดียว แต่ดนตรีจะตั้งใช้จิตใจเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเพื่อให้ออกมาเป็นเสียงดังที่ผู้บรรเลงต้องการ โดยคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของครูดุขฎี พนมยงค์ปรากฏดังนี้

1. ดนตรีช่วยให้จิตใจสงบ
2. ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ – จิตใจ
3. ดนตรีก่อให้เกิดความสุขในจิตใจ
4. ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่

2.2 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย

ครูดุขฎี พนมยงค์เห็นว่าการบำบัดด้วยดนตรี นอกจากจะทำให้ผู้รับการบำบัดเกิดสมาธิ มีอารมณ์ มีความรู้สึที่สบายใจแล้ว ยังเบี่ยงเบนความคิดจากเรื่องราวที่เครียดหรือกังวลอยู่ ไปสู่ความคิดใหม่ ๆ ที่ สร้างสรรค์และเอื้อประโยชน์ต่อการปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ซึ่งดนตรีมีผลทางด้านจิตใจและ สามารถเป็นสื่อเชื่อมโยงอำนาจที่อยู่เหนือจิตใจมนุษย์ ทั้งนี้เพราะดนตรีเป็นศิลปะที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจาก สติปัญญา เพื่อตอบสนองอารมณ์และความรู้สึกนั่นเอง โดยคุณค่าของดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้าน ร่างกายของครูดุขฎี พนมยงค์ปรากฏดังนี้

1. ดนตรีสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
2. ดนตรีพัฒนาสมอง
3. ดนตรีเพื่อความผ่อนคลาย

2.3 ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม

ครูดุขุฎฐิ พนมยงค์เชื่อว่าดนตรีเป็นเหมือนยาที่คอยสมานจิตใจของมนุษย์ที่มีความบาดหมางหรือขุนเคืองใจกันให้สามารถเชื่อมกลับมาเป็นมิตรไมตรีเหมือนเดิมได้ ท่านกล่าวชื่นชมนักดนตรีหรือนักแต่งเพลงที่ใช้ดนตรีเป็นสื่อในการสร้างความสันติในสังคม ซึ่งครูดุขุฎฐิ พนมยงค์ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือถือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม โดยมีคุณค่าปรากฏดังนี้

1. ดนตรีเพื่อความสามัคคี
2. ดนตรีช่วยสร้างเสริมพัฒนาด้านระเบียบวินัยและความพร้อมเพรียง
3. ดนตรีช่วยในการปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง
4. ดนตรีช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม
3. ดนตรีที่เหมาะสมสำหรับการใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขุฎฐิ พนมยงค์มีลักษณะดังนี้
 - 3.1 คุณค่าของดนตรีที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้
 - 3.2 ดนตรีที่มีคุณธรรม
 - 3.3 ดนตรีสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 3.4 ดนตรีที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน
 - 3.5 ดนตรีที่มีการประพันธ์พื้นฐานที่ดีของตรรกวิทยา

ปัจจุบันชีวิตประจำวันของคนไทยในยุคที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ภาวะแบบนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้คนเกิดความเครียดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ครูดุขุฎฐิ พนมยงค์มองเห็นว่าผู้คนในสังคมไทยเกิดความวิตกกังวลกับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามารุมเร้าอย่างต่อเนื่องบางคนหาทางออกของปัญหาได้บางคนไม่ได้และแก้ ปัญหาโดยการคิดสั้นหรือทำสิ่งที่ป็นภัยร้ายแรงต่อสังคม

ดังนั้นดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของครูดุขุฎฐิ พนมยงค์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถผ่อนคลายความเครียด ความวิตกกังวล แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องเปิดโอกาสให้กับดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ให้มีความสดชื่นแจ่มใส เบิกบาน เข้มแข็ง และมีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคนานาประการอย่างมีสติ และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขวิ้งง่าย ๆ ที่นำมาใช้อย่างเหมาะสมกับเวลาและโอกาสคือ

1. ฟังเพลงหรือร้องเพลงคลอเบา ๆ ขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องใช้ความสงบเช่น
2. ร้องเพลงตามเสียงเพลงที่ชื่นชอบเพื่อเพิ่มออกซิเจนให้ปอด เพื่อบริหารปอดให้แข็งแรงเป็นเหตุให้ร่างกายจะสดชื่นแข็งแรง
3. ออกกำลังกายประกอบดนตรี ควรเป็นจังหวะที่เร็วเร้าใจจะทำให้เกิดพลัง ตื่นตัว เพลินเพลินไม่เบื่อหน่าย
4. การฟังเพลงเบา ๆ ก่อนนอนเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ทำให้หลับสบายและสามารถนอนหลับได้ยาวนานซึ่งทำให้อารมณ์ได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ในเวลากลางคืนและร่างกายรู้สึกสดชื่นในเวลาตื่นนอนตอนเช้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. การใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ที่เป็ผู้นำควรจะมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในระดับสูงเพื่อให้ดนตรีสามารถเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง เพราะดนตรีเปรียบดังดาบสองคมที่สามารถสร้างคุณประโยชน์ได้และได้ทางกลับกัน ดนตรีก็น่าจะมีโทษมากเช่นกันหากใช้ในทางที่ไม่ควร

2. การเป็นครูดนตรีที่ดีและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันนั้น ควรจะมีความรู้รอบทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ รู้จักศึกษาและนำวิธีการที่สามารถดึงดูดและพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความสนใจและที่สำคัญคือมีความสุข โดยอาจใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และช่วยในการเรียนการสอน ขณะเดียวกันผู้สนใจควรที่จะศึกษาจากครูดุษฐ์ พนมยงค์ให้ดีและนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจเพิ่ม เพื่อให้การศึกษาดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบคลุมประกอบทั้ง 4 ด้านคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คุณภาพชีวิตด้านสังคมและคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบของดนตรีที่ครูดุษฐ์ พนมยงค์นำมาใช้ในโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพิ่มเติม

รายการอ้างอิง

ดวงกมล บางขวด. (2554). *การถ่ายทอดบทเพลงไทยสากลประเภทปลุกใจเพื่อเสริมสร้างสำนึกความรักชาติ*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฐ์บัณฑิต), สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ และการเป็นผู้นำ

ทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ดุษฐ์ พนมยงค์ บุญทัศน์กุล. (2554). *แม่อย่างเล่า...ชีวิต 72 ปีที่ผ่านมา*. กรุงเทพมหานคร: บ้านเพลง.

ดุษฐ์ พนมยงค์. (2539). *ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต การฝึกดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านเพลง.

ดุษฐ์ พนมยงค์ บุญทัศน์กุล, สัมภาษณ์. (10 มีนาคม 2558). สัมภาษณ์.

วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช, อาจารย์สาขาดนตรีไทย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม.

(9 กันยายน 2558). สัมภาษณ์

สุกรี เจริญสุข. (2532) *จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ*. กรุงเทพมหานคร: ดร.แซก.

สุกรี เจริญสุข. (2550) *ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมอง*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์

มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุกรี เจริญสุข. (2555). *ฟังดนตรีเถิดชื่นใจ*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล. (2543). คุณภาพชีวิตของคนไทยในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*. 8(2)

ภาษาอังกฤษ

Stewart, Joseph. (2016). *It's better together: The psychological benefits of singing in a choir*.
Claverton Down: Department of Psychology, University of Bath.